

Sygn. akt I UK 24/16

POSTANOWIENIE

Dnia 16 listopada 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania S. S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w P.
o wcześniejszą emeryturę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 16 listopada 2016 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 29 września 2015 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w [x]. wyrokiem z dnia 29 września 2015 r. oddalił apelację ubezpieczonego S. S. od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w O. z dnia 26 czerwca 2014 r., którym oddalono odwołanie ubezpieczonego od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w P. z dnia 26 lipca 2013 r., odmawiającej mu prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

Sąd Apelacyjny w motywach rozstrzygnięcia wskazał, że zgromadzony na etapie postępowania przed Sądem pierwszej instancji materiał dowodowy oraz uzupełniony w postępowaniu apelacyjnym nie daje podstaw do przyjęcia, że ubezpieczony udokumentował 15 letni okres pracy w szczególnych warunkach. Ubezpieczony, będąc zatrudniony w Z. w O. (dalej jako Z. w O.) na stanowisku

ślusarza remontowego, ślusarza – spawacza oraz ślusarza – brygadzysty w wydziale narzędziowni nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy prac polegających na szlifowaniu i spawaniu. Ubezpieczony poza pracami szlifierskimi i spawalniczymi wykonywał prace ślusarskie, które nie są zaliczane do prac w szczególnych warunkach. Zajmował się obróbką mechaniczną nowych form odlewniczych i regeneracją starych.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wywiódł ubezpieczony, zaskarżając wyrok w całości oraz wnosząc o jego uchylenie i zmianę zaskarżonego wyroku w całości przez uwzględnienie apelacji i zasądzenie od organu rentowego na jego rzecz kosztów postępowania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Skarga kasacyjna została oparta na podstawie naruszenia przepisów prawa materialnego – art. 184 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1, 2 i 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 887 ze zm.) w związku z § 4 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm., dalej jako rozporządzenie z dnia 7 lutego 1983 r.) przez błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że praca ubezpieczonego jako brygadzysty w przedsiębiorstwie Z. w O., polegająca na tworzeniu form odlewniczych, ich naprawach, w tym obrzynaniu odlewów i ich obrabianiu, wyklucza możliwość uznania zatrudnienia w okresie od dnia 4 września 1979 r. do dnia 30 września 1992 r. za pracę wykonywaną w szczególnych warunkach, o której mowa w punkcie 23 i 78 działu III oraz w punkcie 24 działu XIV wykazu A stanowiącego załącznik do tego rozporządzenia oraz przyjęciu, że określone w angażach ubezpieczonego stanowiska pracy determinowały charakter jego pracy jako ślusarza, w sytuacji gdy prawidłowa wykładnia powołanych powyżej przepisów powinna prowadzić do wniosku, iż dla oceny czy dany pracownik pracował w szczególnych warunkach nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego stanowiska, ale rodzaj powierzzonej pracy a także naruszenie przepisów postępowania mogące mieć istotny wpływ na wynik sprawy – art. 217 § 3 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 381 k.p.c. w

związku z art. 382 k.p.c. przez brak podania w uzasadnieniu orzeczenia przyczyn ograniczenia postępowania dowodowego i oddalenia wniosków dowodowych oraz postawieniu błędnej tezy dowodowej w postanowieniu Sądu Apelacyjnego z dnia 1 kwietnia 2015 r. w sprawie wydania opinii uzupełniającej.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania został uzasadniony występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, istniejącą potrzebą wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości oraz oczywistą zasadnością skargi.

Według skarżącego występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego polega na „konieczności jednoznacznego przesądzenia czy jego praca jako brygadzysty w przedsiębiorstwie Z. w O., w okresie od dnia 4 września 1979 r. do dnia 30 września 1992 r., polegająca na tworzeniu form odlewniczych, ich naprawach, w tym obrzynaniu odlewów i ich obrabianiu była pracą wykonywaną w szczególnych warunkach opisaną jako wybijanie, oczyszczanie i wykańczanie odlewów a także pracą polegającą na szlifowaniu lub ostrzeniu wyrobów metalowych oraz polerowaniu mechanicznym, o których mowa w punkcie 23 i 78 działu III oraz w punkcie 24 działu XIV wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r.” Potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości polega zaś na przesądzeniu, czy w celu zakwalifikowania pracy w szczególnych warunkach określonej w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS oraz wymienionej w § 4-15 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. najważniejsza jest literalna nazwa zajmowanego stanowiska pracy - wskazana w poszczególnych umowach o pracę (angażach), czy też decydujące znaczenia ma rodzaj powierzonych pracy i jej wykonywanie w warunkach określonych w § 2 ust. 1 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r.

Oczywista zasadność skargi dotyczy natomiast podniesionego zarzutu naruszenia przepisów postępowania mogących mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Skarżący wskazał, że Sądy obu instancji popełniły rażące błędy podczas postępowania dowodowego. Zwłaszcza Sąd Apelacyjny nie uzupełnił w koniecznym zakresie postępowania dowodowego, oddalając jednocześnie wszystkie jego wnioski dowodowe. Niedopuszczalne jest pominięcie przez sąd

zaoferowanych przez stronę środków dowodowych z powodu dostatecznego wyniku sprawy w sytuacji, gdy ocena zebranego materiału dowodowego prowadzi w przekonaniu sądu do niekorzystnego wyniku dla strony zgłaszającej dowód. Kardynalne braki zawiera również uzasadnienie zaskarżonego wyroku.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek, gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o jakich stanowi art. 398⁹ § 1 k.p.c.

W rozpoznawanej sprawie skarżący podniósł aż trzy przesłanki z powyższych, gdyż sformułował zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) oraz podniósł konieczność potrzeby wykładni przepisów wywołujących rozbieżności w orzecznictwie (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), a jednocześnie wskazał, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Taka sytuacja wymaga na wstępie uwagi o charakterze porządkującym. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się bowiem, że jednoczesne uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów) generalnie wyklucza możliwość oczywistej zasadności skargi, a można wręcz stwierdzić, że jest błędem logicznym (por. postanowienie: z dnia 13 marca 2008 r., V CSK 550/07, niepublikowane; z dnia 26 listopada 2013 r., I UK 291/13, LEX nr 1430990; z dnia 23 marca 2012 r., I CSK 497/11, LEX nr 1288609; z dnia 20 marca 2014 r., I CSK

343/13, LEX nr 1523355; z dnia 15 października 2015 r., I PK 3/15, LEX nr 2021593).

Odnosząc się do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w związku z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego stwierdzić należy, że zagadnienie prawne jest to zagadnienie, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego lub uregulowaniem prawnym, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno zatem nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero bowiem wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz.158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, poz. 51; z dnia 10 stycznia 2012 r., I UK 305/11, LEX nr 1215784; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 14 kwietnia 2015 r., II PK 217/14, LEX nr 678073; z dnia 28 października 2015 r., I PK 17/15, LEX nr 2021940; z dnia 14 stycznia 2016 r., II CSK 382/15, LEX nr 2090999).

Ponadto przez istotne zagadnienie prawne, o którym mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., należy rozumieć problem o charakterze prawnym, powstały na tle konkretnego przepisu prawa, mający charakter rzeczywisty w tym znaczeniu, że jego rozwiązanie stwarza realne i poważne trudności. Problem ten musi mieć jednocześnie charakter uniwersalny, przez co należy rozumieć, że jego rozwiązanie powinno służyć rozstrzygnięciu innych podobnych spraw. Jednocześnie, chodzi o problem, którego wyjaśnienie byłoby konieczne dla rozstrzygnięcia danej sprawy, a więc pozostający w związku z podstawami skargi oraz z wiążącym Sąd Najwyższy, a ustalonym przez sąd drugiej instancji, stanem faktycznym sprawy (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), i także w związku z podstawą prawną stanowiącą podstawę wydania zaskarżonego wyroku (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13, LEX nr 1375467). Wskazać również trzeba, że istotnym

zagadnieniem prawnym w rozmieleniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. W konsekwencji nie można uznać, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeśli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii przedstawianej w skardze i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego: z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP - wkładka z 2003 r. nr 13, poz. 5; z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467; z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468; z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 328/11, LEX nr 1215423; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578; z dnia 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 1652383; z dnia 17 marca 2015 r., I PK 4/15, LEX nr 1661934).

Kierując się powyższymi rozważaniami należy stwierdzić, że przedstawione w skardze kasacyjnej „zagadnienie prawne” nie spełnia wymogów przewidzianych dla wskazanej przez skarżącego przesłanki przedsądu (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.). Uzasadnienie tak sformułowanego pytania ma na celu wyłącznie „jednoznaczne przesądzenie czy praca skarżącego w przedsiębiorstwie Z w O.” może zostać zakwalifikowana jako prace w szczególnych warunkach, o których mowa w punkcie 23 i 78 działu III oraz w punkcie 24 działu XIV wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. A zatem jego wyjaśnienie ma tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy. Pozbawione jest uniwersalnego charakteru ustalenie zakresu czynności prac określonych jako: „obrabianie” i „wykańczanie”. Dodatkowo należy zauważyć, że podnoszone w tej kwestii przez skarżącego argumenty odnoszą się do zakwestionowania ustaleń faktycznych, które legły u podstaw wydania zaskarżonego wyroku, bowiem zdaniem skarżącego Sądy obu instancji nie dokonały analizy jego pracy przez porównanie ustalonego charakteru pracy w wydziale narzędziowni przy uwzględnieniu chociażby profilu działalności przedsiębiorstwa. Skarżący nie dostrzega, że zagadnienie prawne, uzasadniające przyjęcie skargi do rozpoznania przez Sąd Najwyższy, musi być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy, wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń.

Odnosząc się natomiast do drugiej z przesłanek uzasadniających przyjęcie skargi do rozpoznania uprawniona jest konstatacja, że w orzecznictwie ugruntowane jest stanowisko, iż w przypadku powołania się na art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. skarżący ma obowiązek nie tylko określić przepisy wymagające wykładni, ale także wskazać poważne wątpliwości interpretacyjne związane z ich stosowaniem wraz z podaniem doktrynalnego lub orzeczniczego źródła tych wątpliwości, bądź rozbieżności w orzecznictwie sądów, które także należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 20 lutego 2014 r., III SK 63/13, LEX nr 1455742 oraz z dnia 24 kwietnia 2014 r., II CSK 600/13, LEX nr 1466239). Przenosząc powyższe na grunt rozpoznawanej sprawy zauważyć należy, że skarżący uzasadniając wniosek w powyższym zakresie nie wykazuje istnienia rozbieżności w orzecznictwie sądowym bowiem sam odwołuje się do utrwalonej linii judykatury, zgodnie z którą dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonych mu pracy i jej wykonywanie w warunkach określonych w § 2 ust. 1 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., a więc stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy – por. między innymi wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 10 kwietnia 2014 r., II UK 395/13, LEX nr 1455235; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 210/07, OSNP 2009 nr 5-6, poz. 75; z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 66/07, LEX nr 483283; z dnia 4 października 2007 r., I UK 111/07; z dnia 19 września 2007 r., III UK 38/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 329; z dnia 14 września 2007 r., III UK 27/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 325). Tym samym nazwa stanowiska pracy nie decyduje o charakterze pracy jako wykonywanej w szczególnych warunkach (por. wyrok Sądu Najwyższego: z dnia 24 marca 2009 r., I PK 194/08, OSNP 2010 nr 23-24, poz. 281; z dnia 8 czerwca 2011 r., 393/10, LEX nr 950426; z dnia 3 kwietnia 2014 r., II UK 413/13, LEX nr 1475167).

Ustosunkowując się natomiast do przywołanej w rozpoznawanej skardze oczywistej zasadności skargi kasacyjnej należy stwierdzić, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, iż oczywista zasadność skargi, przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że doszło do kwalifikowanego

naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego (por. postanowienia z dnia 5 grudnia 2013 r., III SK 19/13, LEX nr 1402642 oraz z dnia 3 grudnia 2014 r., III PK 75/14, LEX nr 1621619), a przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi (por. postanowienia z dnia 5 października 2007 r., III CSK 216/07, LEX nr 560577 oraz z dnia 20 marca 2014 r., I CSK 18/14, LEX nr 1522063). Skarżący jest w tym zakresie zobowiązany do sformułowania w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania odpowiednich wywodów potwierdzających tę okoliczność, a należy pamiętać, że o oczywistości naruszenia prawa możemy mówić jedynie, gdy w rozpoznawanej sprawie doszło do sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2013 r., III SK 43/12, LEX nr 1331343). W orzecznictwie podkreśla się, że powinny to być naruszenia o charakterze elementarnym polegające w szczególności na oparciu rozstrzygnięcia na wykładni przepisu oczywiście sprzecznej z jednolitą i ugruntowaną jego wykładnią przyjmowaną w orzecznictwie i nauce prawa, na zastosowaniu przepisu, który już nie obowiązywał względnie na oczywiście błędnym zastosowaniu określonego przepisu w ustalonym stanie faktycznym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2014 r., IV CSK 349/14, LEX nr 1616920).

Również tak rozumianej oczywistej zasadności skarżący nie wykazał, a za niewystarczające w tym zakresie należy uznać samo odwołanie się do podstaw skargi dotyczących naruszenia przepisów postępowania mogących mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Podnoszona we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania okoliczność, że Sąd Apelacyjny oddalił wnioski dowodowe skarżącego zawarte w piśmie z dnia 25 lipca 2015 r., nie stanowi *prima facie*, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 27 listopada 2014 r., III UK 62/14 (LEX nr 1652701) uznał, że sąd nie ma obowiązku, a wręcz powinien ograniczyć postępowanie dowodowe, jeżeli w jego ocenie okoliczności sporne zostały już dostatecznie wyjaśnione. W judykaturze można uznać za utrwalony pogląd, że samo niezadowolenie strony z oceny przedstawionej przez biegłych nie uzasadnia potrzeby dopuszczenia przez sąd dowodu z opinii innych biegłych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1974 r., I CR

562/74, LEX 7607). Okoliczność, że opinia biegłego nie ma treści, odpowiadającej stronie, nie może uzasadniać przeprowadzenia dowodu z opinii dalszych biegłych. Za nieuzasadnione należy uznać stanowisko, według którego nie wolno zaniechać przeprowadzenia dowodu z opinii dalszych biegłych, jeżeli dotychczas opracowane opinie biegłych nie dają podstaw do rozstrzygnięcia sprawy w sensie stwierdzonym przez stronę. Odmienne stanowisko oznaczałoby, bowiem przyjęcie, że należy przeprowadzić dowód z wszelkich możliwych biegłych, by się upewnić, czy niektórzy z nich nie byłiby takiego zdania, jak strona (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 1974 r. II CR 5/74, LEX nr 7407). Dodatkowo wskazać wypada, że ustalenie wykonywania pracy w szczególnych warunkach co do zasady nie wymaga wiadomości specjalnych uzasadniających prowadzenie dowodu z opinii biegłego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 kwietnia 2015 r., II UK 214/14, LEX nr 1681886 i powołane w nim orzecznictwo).

Natomiast przekonanie o oczywistej zasadności skargi odnośnie do zarzutu naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. nie jest możliwe bez wykazania, że wady uzasadnienia wyroku są tego rodzaju, iż uniemożliwiają kontrolę kasacyjną orzeczenia, bowiem tylko wtedy taki zarzut mógłby spowodować uwzględnienie skargi kasacyjnej. W motywach wniosku brak jest zaś takich argumentów świadczących o tym, że doszło w sposób oczywisty do tak postrzeganego naruszenia art. 328 § 2 k.p.c.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.